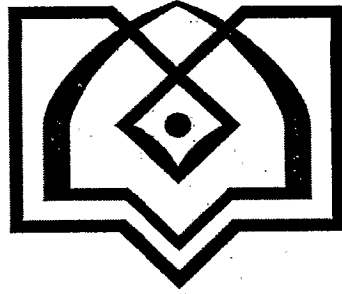

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۵۷۹۷۳

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین
دانشکده پزشکی

پایان نامه :

جهت دریافت درجه دکترای پزشکی

عنوان :

بررسی شیوع افسردگی در دختران دبیرستانهای شهرک الوند و
صنعتی قزوین و ارتباط آن با تفکد مذهبی

بهار ۱۳۷۷

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر جوافشانی

استاد مشاور :

جناب آقای دکتر شاملو

تکارش :

سپیده حبیبی

لیلا رحمانی

فریبا کیانی انبوهی

از اعلام اختتامیه در کمیته ایران
مجلس شورای اسلامی

۱۳۸۲ / ۱ / ۱۰

سال تحصیلی: ۷۷-۷۸

۵۷۹۷۶

شماره پایان نامه: ۳۲۲

هوالمحبوب

ما اولین گام خود را در راه تحقیق با کمکهای بی دریغ استاد ارجمند جناب آقای دکتر جوافشانی برداشتیم. ایشان با راهنمائیهایشان قدمهای لزران ما را استحکام بخشیدند و نورامید را همچون چراغی برای ادامه راه در دل ما روشن ساختند. از درگاه باریتعالی یاری می جوئیم تا شاگردان شایسته ای برای آن استاد فرزانه باشیم و موفقیت روزافزون آن بزرگوار را از خداوند متعال خواستاریم.

تقدیم به پدران و مادرانمان

که شمع راهنمان بودند

فهرست مطالب

- مقدمه

- خلاصه

۱

موضوع پژوهش
اهداف و فرضیات

- فصل اول

تاریخچه بیماری افسردگی

بهداشت روانی

افسردگی و انواع آن

نقش مذهب در سلامت روانی

تاثیر ابعاد مختلف نماز و روزه در تقویت بهداشت روانی

بازتاب بیماری افسردگی در عملکرد اقتصادی - اجتماعی

- فصل دوم

سبب شناسی بیماری افسردگی

(بیان مسئله)

عوامل خطر بیماری افسردگی

مروری بر تحقیقات انجام شده در رابطه با بیماری افسردگی

مروری بر تحقیقات انجام شده در زمینه تاثیر تقید و باور مذهبی بر سلامت روانی

واژه نامه

متغیرها

طرح پژوهش

مشخصات محل مورد مطالعه

جمعیت تحت مطالعه

روش نمونه گیری و اجرای تحقیق

ابزار تحقیق

- فصل سوم
(روش تحقیق)

نتایج حاصله از آزمون

بحث

پیشنهادات

- فصل چهارم

- نمونه پرسشنامه

- فهرست منابع

" و لا تهنوا و لا تحزنوا و انتم الاعلون ان كنتم مومنين "

آیه ۱۳۹ سوره مبارکه ال عمران

مقدمه

قریب به ۲۴۰۰ سال است که بیماریهای روانی شناخته شده‌اند و از آن زمان تاکنون درمانهای متفاوتی برای بیماران قبلا " بکار رفته است . آنچه بیش از هر چیز توجه به اختلالات روانی را حائز اهمیت می‌سازد این است که از دو بعد جسمانی و روحانی وجود انسان اصالت واقعی با روح اوست و طبیعتا " این بیماری روح و روان انسان است که انسان را از انسانیت ساقط می‌کند . امروزه با رشد سریع صنعت و تکنولوژی و حرکت بسوی زندگی ماشینی و بدنبال آن‌اشاعه فرهنگ رفاه طلبی ، روح انسان آماج انواع استرسها و آزارها قرار می‌گیرد و روز به روز بحر شیوع بیماریهای روانی افزوده می‌شود . آمار ارائه شده توسط سازمان بهداشت جهانی نیز گویای همین مطلب است بطوریکه این سازمان میزان بروز موارد جدید بیماری افسردگی را در جهان بالغ بر یکمیلیون نفر تخمین زده و احتمال افزایش آن را در آینده بخصوص در جهان سوم بسیار زیاد می‌داند . بر همین اساس پیشگیری از بیماریهای روانی بسیار ضروری و فوری بنظر می‌رسد .

در راستای پیشگیری و درمان بیماریهای روانی آنچه تاکنون در کتب علمی مورد بحث و توجه قرار نگرفته و امروزه در برخی بحثهای جامعه روانپزشکی دنیا درحال مطرح شدن است نقش مذهب و انجام دستورات مذهبی در پیشگیری و درمان بیماریهای روانی است . شاید دلیل این بی‌توجهی طولانی ، متمرکز بودن علم روانشناسی روی دلائل بیولوژیکی بیماریهای روانی بوده است و اعتماد آن روی مسائل تجربی مخالف روشهای پدیدشناسی است . در کنار این مسئله عده‌ای نیز مغرضانه مانع از توجه به این امر شده‌اند . اما آنچه اخیرا " در جدیدترین مقالات روانپزشکی مطرح شده نقش بسیار موثر انجام دستورات مذهبی در پیشگیری و درمان بیماریهای روانی است . در یکی از همین مقالات که در سال ۱۹۹۵ منتشر شده ، نویسنده به بررسی علل انکار نقش موثر مذهب توسط برخی از روانپزشکان اشاره نموده و می‌گوید :

" بسیار از روانشناسان این حقیقت را که باورهای مذهبی ممکن است قدرت
بهبود دهندگی زیادی در بیماریهای روانی (و حتی غیر روانی) داشته باشند را
پذیرفته اند . " (۳۵)

از آنجائیکه برای پیشگیری از یک بیماری اولین قدم بررسیهای اپیدمیولوژیک در
مورد آن بیماری است ، بر آن شدیم تا در یکی از مناطق پرخطر شیوع بیماری
افسردگی را بررسی کنیم و با توجه به نقش موثر مذهب و انجام اعمال مذهبی در
این خصوص (مطابق مطالعات انجام شده) ارتباط تقیید مذهبی با شیوع بیماری را
بررسی نماییم . امید است که این مطالعه گامی هر چند کوچک ولی موثر در پیشگیری
باشد .

خلاصه

موضوع تحقیق حاضر با توجه به اهمیت بیماریهای روانی خصوصا " افسردگی در جوامع امروز انتخاب گردید . هدف اصلی مورد نظر در این مطالعه تعیین میزان شیوع افسردگی به روش غربالگری در دختران دبیرستانی و تعیین ارتباط آن با تفکد مذهبی در منطقه مورد مطالعه است .

نتایج حاصل از تحقیقات و مطالعات گذشته حاکی از آن است که شیوع بیماری افسردگی در بین زنان ۲ برابر مردان می باشد ، لذا این تحقیق محدود به مدارس دخترانه برنامه ریزی گردید .

منطقه مورد مطالعه که شهرک مسکونی الوند و صنعتی می باشد ، در حاشیه شهر قزوین قرار دارد جمعیت این ناحیه را اغلب کارگران کارخانه های شهر صنعتی البرز تشکیل می دهند ، این افراد اکثرا " مهاجر هستند و از قومیت های مختلف تشکیل شده اند . آنها محل تولد و زندگی خود را به امید حل مشکلات اقتصادی ترک کرده اند . مردم این ناحیه از سطح سواد و وضعیت اقتصادی - اجتماعی پایینی برخوردار می باشند . بنابراین شهرک الوند و صنعتی به عنوان یک منطقه دارای عوامل خطر زیاد جهت ابتلا به بیماری افسردگی برای این تحقیق انتخاب گردید .

قبل از شروع به کار ابتدا تحقیقات مشابهی که در ایران و کشورهای دیگر انجام شده بود و در دسترس قرار داشت به دقت مطالعه گردید . با توجه به نتایج مقالات مطالعه شده و مشورت با اساتید روانپزشکی آزمون خودسنجی بک (Beck) جهت انجام تحقیق انتخاب گردید . این آزمون دارای ۱۳ مقوله است که در هر مقوله ۴ گزینه وجود دارد و ترتیب گزینه ها از لحاظ درجه وخامت بیماری افسردگی به صورت متنازل و از ۳ تا صفر نمره گذاری می شود ، بنابراین حداکثر نمره مقیاس ۳۹ خواهد بود .

به منظور انجام غربالگری پرسشنامه ۲۴ سئوالی تهیه شد که شامل ۱۳ سئوال آزمون بک بعلاوه سه سئوال در مورد تفکد مذهبی و همچنین سئوالاتی در رابطه با اهداف فرعی تحقیق است . نمونه انتخاب شده شامل ۱۱۳۰ نفر می باشد که از بین ۱۶۲۰ دانش آموز دختر دبیرستانی در الوند و شهر صنعتی به روش تصادفی و خوشه ای

انتخاب گردید . (در واقع نمونه مورد مطالعه از بین کلاسها و رشته های مختلف می باشد) .

پس از بررسی پاسخنامه ها نتایج بدست آمده نشان می دهد که برحسب آزمون بک (Beck) %۵۱/۴ (۵۷۹ نفر) از افراد مورد مطالعه افسرده هستند که از این میان %۱۹/۳ (۲۱۷ نفر) در طیف افسردگی شدید قرار می گیرند . در بین علائم افسردگی که توسط آزمون سنجیده می شود ، شایعترین علامتی که در جمعیت تحت مطالعه بدست آمده است ، کاهش تمایل به کار کردن می باشد . (در حدود %۵۰ نمونه مورد مطالعه این علامت وجود داشت) .

نتیجه دیگری که از این تحقیق بدست آمد این است که بین سطح تحصیلات پدر و مادر و افسردگی فرزندان از لحاظ آماری رابطه معنی داری وجود ندارد . همچنین نتیجه این مطالعه نشان می دهد که شیوع افسردگی در جمعیتی که سرپرست خانواده شان بیکار یا دارای شغل ناپایدار بوده است تعداد افراد مبتلا به افسردگی به طور معنی داری بیشتر از افراد سالم می باشد (%۶۱/۹۴ در مقابل %۳۸/۰۳) .

در این مطالعه شیوع افراد مقید %۴۵/۸ و افراد غیر مقید %۵۴/۲ بدست آمد و با توجه به بررسی انجام شده میزان شیوع افسردگی در دو گروه مقید و غیر مقید دارای تفاوت قابل توجه و معنی داری می باشد . (میزان شیوع بیماری در گروه غیر مقید %۶۱ و در گروه مقید %۴۰ بدست آمده است) . محاسبه odd's ratio نشان می دهد که میزان شیوع افسردگی در افراد غیر مقید ۲/۲۳ برابر افراد مقید است و این نسبت در مورد افراد مبتلا به افسردگی شدید به افراد سالم به ۳/۵۶ می رسد .

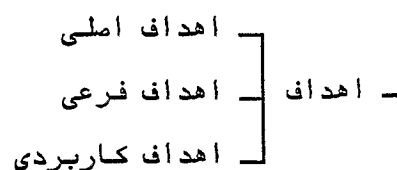

موضوع پژوهش

در این تحقیق میزان شیوع بیماری افسردگی در دختران دبیرستانی الوند و شهر صنعتی قزوین به روش غربالگری بررسی شده است . همچنین ارتباط افسردگی با تفکیر مذهبی در این مطالعه مورد ارزیابی قرار گرفت .

موضوع فوق با توجه به اهمیت بیماریهای روانی خصوصا " افسردگی در جوامع بشری امروز انتخاب شده است و نقش اعتقادات و اعمال مذهبی بر سلامت روانی نیز مورد بررسی قرار گرفته است .

اهداف و فرضیات :

اهداف اصلی :

=====

- ۱) تعیین میزان شیوع افسردگی به روش غربالگری در دختران دبیرستانی الوند و شهر صنعتی .
- ۲) تعیین ارتباط افسردگی با تفکید مذهبی در دختران دبیرستانی الوند و شهر صنعتی .

اهداف فرعی :

=====

- ۱) تعیین شیوع افسردگی در دختران دبیرستانی به تفکیک سن .
- ۲) تعیین شیوع افسردگی در دختران دبیرستانی به تفکیک سال تحصیلی (اول ، دوم ، سوم دبیرستان) .
- ۳) تعیین میزان تفکید مذهبی در دختران دبیرستانی به تفکیک سن .
- ۴) تعیین میزان تفکید مذهبی در دختران دبیرستانی به تفکیک سال تحصیلی .
- ۵) تعیین ارتباط افسردگی در دختران دبیرستانی با تحصیلات مادر .
- ۶) تعیین ارتباط افسردگی در دختران دبیرستانی با شغل سرپرست خانواده .
- ۷) تعیین شیوع افسردگی در افراد مقید .
- ۸) تعیین شیوع افسردگی در افراد غیر مقید .

هدف کاربردی :

=====

کاهش میزان شروع افسردگی در جامعه

— فرضیات :

- ۱) بین شیوع افسردگی و میزان تفکید مذهبی ارتباط وجود دارد . (ارتباط معکوس)
- ۲) بین شیوع افسردگی و میزان تحصیلات مادر ارتباط وجود دارد . (ارتباط معکوس)
- ۳) بین شیوع افسردگی و شغل سرپرست خانواده ارتباط وجود دارد .
- ۴) بین شیوع افسردگی و رشته تحصیلی ارتباط وجود دارد و در رشته های تحصیلی پایین تر شیوع افسردگی افزایش می یابد .

